

Ruski profesorji na pravni fakulteti v Ljubljani 1918-1945

TATJANA DEKLEVA

Ob ustanovitvi univerze kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani je njen profesorski zbor štel osemnajst profesorjev. Vsi razen enega so bili po narodnosti Slovenci, ki so se habilitirali na tujih univerzah. Za normalno delovanje univerze so bila nujno potrebna nova imenovanja. Fakultete so tako za profesorje imenovale slovenske znanstvenike, ki so že bili habilitirani ali so imeli pogoje za skorajšnje habilitacije. Začasno so si pomagale s honorarnimi profesorji in privatnimi docenti. Ljubljanska univerza je s pridom uporabila tudi ruske emigrante, ki so se zatekli v Kraljevino SHS in iskali možnosti zaposlitve, potem ko je Univerzitetni svet 13. marca 1920 sklenil, da načelno ne nasprotuje nastavitvi inozemcev, če je potreba neodložljiva in ni domačih moči.¹

Na pravni fakulteti v Ljubljani so delovali štirje ruski profesorji. Nastavljeni so bili kot pogodbeni redni profesorji, ker je bil položaj pragmatičnega rednega profesorja pogojen z državljanstvom Kraljevine SHS oziroma Kraljevine Jugoslavije.

Mihajlo Niketić Jasinski se je rodil 29. 9. 1862 v kraju Mežirih v Kanevskem okraju Kijevske oblasti v Rusiji. Študiral je na juridični fakulteti v Kijevu in leta 1888 leta dosegel prvo znanstveno stopnjo kandidata prava ter bil imenovan za "štipendista v svrhu pripravljanja za profesorja za stolicu ruske pravne zgodovine". Leta 1891 je opravil magistrski izpit iz kazenskega prava, kazenskopravnega reda, pravne zgodovine in upravnega prava in bil leta 1893 imenovan za privatnega docenta na univerzi Sv. Vladimirja v Kijevu za obvezna predavanja iz ruske pravne zgodovine. Po javnem zagovoru disertacije leta 1901 je dobil naziv magister kazenskega prava ter bil imenovan za izrednega profesorja in leta 1910 za rednega profesorja za stolicu ruske pravne zgodovine na juridični fakulteti univerze v Kijevu. Tej fakulteti je ostal zvest do leta 1919, 29. novembra tega leta pa je bil "primoran zapustiti Kijev, ki je bil vdrugeč zaseden po boljševikih". Profesor Jasinski je imel na univerzi v Kijevu pomeben položaj in je opravljal različne funkcije, leta 1910 je bil izvoljen za dekana juridične fakultete, v letih od 1912 do 1918 pa je v dveh mandatih opravljal funkcijo prorektorja. Oh petindvajsetletnici predavateljskega delovanja je bil imenovan za zaslužnega profesorja kijevske univerze. Bil je glavni urednik Kijevske

arheografične komisije, predaval pa je tudi rusko pravno zgodovino na višjih ženskih tečajih v Kijevu.²

Po emigraciji iz Rusije se je naselil v Nišu in kandidiral za profesorsko mesto na univerzi v Beogradu, vendar je bila stolica za pravno zgodovino Slovanov v Beogradu že zasedena z dvema profesorjema kijevske univerze, zato je dekan pravne fakultete univerze v Beogradu priporočil ljubljanski pravni fakulteti, naj ga sprejme kot profesorja za stolicu za pravno zgodovino južnih Slovanov.³ Karel Kadlec, profesor praške univerze, ki sam zaradi obveznosti v Pragi ni mogel sprejeti omenjene stolice, je poudaril, da bi z nastavitvijo Mihajla Jasinskega najbolje rešili vprašanje profesure zgodovine južnoslovanskega prava na pravni fakulteti v Ljubljani, ker je le ta eden odličnih ruskih historičarjev, ki je "spisal celo vrsto pravnih historičnih razprav".⁴ Na podlagi obeh mnenj je fakultetni svet predlagal univerzitetnemu svetu, da imenuje profesorja Mihajla Jasinskega za pogodbenega profesorja za zgodovino južnih Slovanov. Profesor Jasinski je nastopil službo 30. septembra leta 1920.

Tudi Aleksander Bilimovič izhaja iz Ukrajine v tedanji Rusiji. Rodil se je 25. 5. 1876 v kraju Žitomir v Volinski guberniji. Po klasični gimnaziji v Žitomiru je študij nadaljeval na juridični fakulteti univerze Sv. Vladimirja v Kijevu in ga končal z državnim izpitom leta 1900. Kot profesorski štipendist za stolicu narodnega gospodarstva in statistike je v letih od 1902 do 1905 predaval na l. trgovski šoli ministrstva za trgovino in industrijo v Kijevu. Po opravljenem magistrskem izpitu je bil imenovan za privatnega docenta, po javni predstavitvi magistrske naloge pa za izrednega profesorja. Doktorat znanosti je obranil na petrograjski univerzi leta 1915 in bil istega leta imenovan za rednega profesorja za stolicu narodnega gospodarstva in statistike na univerzi v Kijevu. Na tej univerzi je predaval do decembra 1918, nato je Kijev zapustil in do marca 1919 je predaval na Višjih poljedelskih tečajih v Odesi. Potem je bil izvoljen za profesorja za narodno gospodarstvo na univerzi v Simferopolu na Krimu, vendar mesta ni zasedel, ker je bil povabljen v Ekaterinodar in zatem v Rostov - tam se je udeleževal vlade generala

¹ M. Mikuž: *Gradivo za zgodovino univerze v letih 1919-1945, Petdeset let slovenske univerze v Ljubljani*, Ljubljana 1969, str. 66.

² Zgodovinski arhiv in muzej univerze v Ljubljani (ZAMU); tase, IV-20, Personalna mapa, Uslužbeni list.

³ ZAMU; tase, IV-20, Personalna mapa M. N. Jasinski, Dupis Markovič, dekana pravne fakultete v Beogradu.

⁴ ZAMU; tase, IV-20, Personalna mapa M. N. Jasinski, Dupis Karla Kadleca.

Denikina. Po zatrtju kontrarevolucije v Rusiji se je umaknil v Kraljevino SHS in tam po posredovanju beograjske univerze kandidiral za mesto na pravni fakulteti v Ljubljani. Na podlagi mnenja prof. dr. Frana Elterja, da ima Aleksander Bilimović "popolno strokovno usposobljenost za učitelja narodno gospodarske vede", ga je fakultetni svet sklenil predlagati za pogodbenega profesorja za narodno gospodarstvo. Avgusta 1920 je bil od ministrstva prosvete postavljen na omenjeno mesto in 1. septembra 1920 je nastopil službo na pravni fakulteti univerze v Ljubljani.⁵

Evgen Spektorski se je rodil 15. oktobra 1875 v Ostrogu v Volinskem okrožju v Rusiji. Gimnazijo je obiskoval v Radomu na Poljskem. Po opravljeni maturi leta 1893 je nadaljeval študij na pravni fakulteti univerze v Varšavi in ga končal z juridičnim izpitom leta 1897. Leta 1903 je bil postavljen za docenta na juridični fakulteti v Varšavi, leta 1911 pa je bil na tej fakulteti imenovan za izrednega profesorja. 1914. leta je bil s carskim ukazom premeščen na univerzo Sv. Vladimirja v Kijevu. Po opravljenem doktoratu znanosti iz državnega prava na univerzi v Moskvi 1917. leta je bil z dekretom začasne vlade v Petrogradu imenovan za rednega profesorja, leta 1918 pa je bil izvoljen tudi za rektorja Kijevske univerze. Skupaj z drugimi profesorji se je leta 1920 umaknil iz Kijeva v Kraljevino SHS ter tam dobil mesto honorarnega profesorja na pravni fakulteti univerze v Beogradu. Konec leta 1924 je bil postavljen za profesorja ruske pravne fakultete v Pragi in na tej fakulteti opravljal tudi funkcijo dekana. Leta 1927 ga je svet pravne fakultete Karlove univerze v Pragi izbral za pogodbenega rednega profesorja, sočasno je bil znova nastavljen kot honorarni profesor na pravni fakulteti v Beogradu, tam je bil 11. julija 1928 imenovan za pogodbenega rednega profesorja javnega prava. V Beogradu je ostal do 31. 10. 1930, tedaj pa je zasedel mesto pogodbenega rednega profesorja na univerzi v Ljubljani, ki se je spraznilo z odhodom profesorja Tasića v Beograd.⁶

Aleksander Maklecov se je rodil 3. novembra 1884. leta v kraju Gorodnoje v Bogoduhovskem srezu Harkovske gubernije v Rusiji. Humanistično gimnazijo je obiskoval v Penzi. Po končanem študiju na pravni fakulteti univerze v Harkovu 1908. leta je opravil specializacijo na kriminalističnem inštitutu profesorja Liszta v Berlinu. Ustni izpit za pridobitev znanstvene stopnje magistra kazenskega prava je leta 1912 opravil na univerzi v Harkovu in tam potem služboval kot docent kazenskega prava do leta

1919. Do leta 1915 je hkrati deloval kot profesor prava na Visoki šoli za poljedelstvo in gozdarstvo v Harkovu. V letu 1914 se je izpopolnjeval na univerzi v Berlinu ter delal v seminarjih profesorjev Liszta in Kohlerja. Po emigraciji iz Rusije je dobil zatočišče v Kraljevini SHS. V letih 1920/21 je tako služboval kot upravnik šolskega odseka predstavništva Vseruske zveze mest,⁷ 1922. leta pa je dobil mesto profesorja kazenskega prava na ruski pravni fakulteti v Pragi. V Pragi je ostal do leta 1926, tedaj pa ga je pravna fakulteta univerze v Ljubljani na priporočilo prof. Mihaila Čubinskega iz univerze v Suhotici in prof. dr. Augusta Maričke iz Prage povabila na mesto izrednega profesorja kazenskega prava s posebnim ozirom na kriminalno politiko.⁸ Službo je nastopil 1. julija leta 1926.

Aleksander Maklecov je med štirimi ruskimi profesorji, ki so delovali na pravni fakulteti v Ljubljani, predstavljal mlajšo generacijo. Habilitiran je bil na praški univerzi tik pred prihodom v Ljubljano, medtem ko so preostali trije za seboj imeli že bleščeče akademske kariere. O njihovi znanstveni dejavnosti pričajo številna objavljena dela v ruskem in tudi tujih jezikih.⁹ Pri izbiri ruskih emigrantov za profesorje je fakultetni svet upošteval takrat veljavne predpise,¹⁰ poleg tega pa je od njih zahteval sposobnost predavati v slovenskem ali srbohrvaškem jeziku. Izjemo je naredil le pri profesorju Bilimoviču, saj mu je dovolil predavati v nemškem jeziku z obvezjo, da se bo v najkrajšem možnem času naučil slovenščine.¹¹ Jasinski je kot profesor slovanske pravne zgodovine obvladal srbohrvaški jezik in ga uporabljal do svoje upokojitve leta 1928, Spektorski in Maklecov, ki sta že pred prihodom v Ljubljano predavala v Beogradu in Pragi, pa sta kmalu osvojila tudi slovenski jezik.

Pogodbe, s katerimi so bili nastavljeni, so bile sklenjene za dobo treh let in so se po poteku podaljševale za nadaljnja tri leta do redne nastavitve. Jasinski in Bilimovič sta bila 30. marca 1926. leta sprejeta v državljansko zvezo Kraljevine SHS in to je omogočilo njuno imenovanje za redna profesorja. Aleksander Maklecov je bil za rednega profesorja izbran pa opravljeni državljanski prisegi 1928. leta, Evgen Spektorski pa za državljanstvo ni zaprosil, zato je do konca ostal na položaju pogodbenega profesorja.

⁷ ZAMU; fasc. IV.34, Personalna mapa A. Maklecov, Curriculum vitae.

⁸ ZAMU; fasc. IV.34, Personalna mapa A. Maklecov, Vprašalna polja.

⁹ Bilimovič je pred prihodom na ljubljansko pravno fakulteto objavjal tudi v nemškem jeziku, Maklecov pa ob nastopu službe v uslužbenkem listu navaja več kot 35 objavljenih del v ruskem, srbohrvaškem, nemškem francoskem in češkem jeziku.

¹⁰ Mnenje dveh univerzitetnih profesorjev.

¹¹ ZAMU; Zapisnik seje fakultetnega sveta pravne fakultete z dne 29. 5. 1920.

⁵ ZAMU; fasc. IV.3, Personalna mapa A. Bilimović, Osebnostni stanovski izkaz.

⁶ ZAMU; fasc. IV.60, Personalna mapa E. Spektorski, Uslužbeni list.

Svoje znanstveno in pedagoško delo, pretrgano z odhodom z njihovih matičnih univerz, so ruski profesorji uspešno nadaljevali na univerzi v Ljubljani. Aleksandra Bilimoviča je svet pravne fakultete izbral za dekana v študijskih letih 1927/28 in 1936/37, 1930. leta je bil odlikovan z odlikovanjem Sv. Save III. stopnje, z upokojitvijo dr. Ellerja je 1935. leta pa je prevzel posle upravnika Narodnogospodarskega seminarja. Evgen Spektorski je bil v obdobju službovanja v Ljubljani imenovan za dopisnega člana Slovanskega instituta v Pragi (1930) in izvoljen za dopisnega člana Srpske kraljevske akademije (1934).

Vsi štirje ruski profesorji, ki so delovali na pravni fakulteti univerze v Ljubljani, so izhajali iz uglednih družin in so zasedali pomembne položaje. Emigracija je veliko bolj kot na poklicno kariero vplivala na njihovo zasebno življenje. Mihajlo Jasinski je prišel v Ljubljano sam. Soproga Alba je ostala v Rusiji, hčerka Tatjana pa se mu je pridružila potem, ko je ovdovela. Vse do njegove smrti 25. septembra leta 1935 mu je vodila gospodinjstvo in kot vdova brez premoženja tudi po očetovi smrti živela od njegove pokojnine.¹² Aleksander Bilimovič je emigriral z ženo in hčerko. Po smrti soproge se je v Ljubljani drugič poročil.

Evgen Spektorski je bil vdovec s pastorko. Leta 1937 se je v ljubljanski pravoslavni cerkvi drugič poročil z Jelisaveto Ljutov, hčerko nek-

danjega industrialca iz Odeše.¹³ Aleksander Maklecov se je leta 1937 poročil z Lilijano Starec iz Barkovelj pri Trstu, ki je bila kot Primorka protifašistično usmerjena. Bila je aktivistka od leta 1941 ter od domobranske policije večkrat zaslišana. Leta 1943 je bila aretirana in izročena vojaškemu sodišču.¹⁴ Zaradi podpore soprogi pri njeni medvojni dejavnosti je verjetno postal všečen novim oblastem, tako da je bil 24. julija 1945 z odlokom ministrstva prosvete Narodne vlade Slovenije postavljen na dotedanje službeno mesto v dotedanjem činu in položaju. Aleksander Maklecov je umrl 7. septembra 1948.

Bilimoviču in Spektorskemu usoda ni bila tako naklonjena, da bi se lahko upokojila na univerzi, ki jima je dala zatočišče. Aleksandru Bilimoviču je rektor decembra 1944 odobril enomesečni dopust za potovanje v Nemčijo v znanstvene namene in na obisk k hčerki v Gradec, ki ji je bombni napad uničil stanovanje. Ker se je bil zaradi bolezni prisiljen na Dunaju klinično zdraviti, mu je rektor odobril bolniški dopust do začetka marca 1945, medtem pa mu je potekla propustnica in v Ljubljano se ni več vrnil.

Evgen Spektorski je bil v Ljubljani do marca 1945, potem pa je odšel v ZDA in tam je predaval cerkveno pravo na Duhovni akademiji sv. Vladimirja na Kolumbijski univerzi v New Yorku.¹⁵ Minister prosvete Narodne vlade Slovenije ga je 10. avgusta 1945 z odlokom odstavil iz dotedanje službe in položaja.¹⁶

¹² ZAMU; IV-27, Personalna mapa T. Krotjko.

¹³ ZAMU; IV-60, Personalna mapa E. Spektorski, Poročni list.

¹⁴ ZAMU; IV-34, Personalna mapa A. Maklecov, Življenjepis.

¹⁵ Slovenski biografski leksikon, zvezek X; Ljubljana 1967, str. 422.

¹⁶ ZAMU; fasc. IV-60, Personalna mapa E. Spektorski, Uslužbenski list.